

Για το δικαίωμα στην ανάγνωση: Αλλιώς τι (μπορούμε να) διαβάζουμε το καλοκαίρι

Ας είμαστε ειλικρινείς, η εικόνα της χωρίς διάσπαση αφοσίωσης στην ανάγνωση ενός βιβλίου σε κάποια απομονωμένη παραλία είναι τόσο μακρινή, όσο και οι καλοκαιρινές αναμνήσεις που μοιράζεται η Άλκη Ζέη στο *Καπλάνι της Βιτρίνας*. Εκτός από τις έγνοιες – προσωπικές και συλλογικές – υπάρχουν ο ολόένα και μεγαλύτερος περιορισμός του δικαιώματος στον ελεύθερο χρόνο και στην ξεκούραση και η διαρκής ψηφιακή προέλευσης διάσπαση που δεν επιτρέπει τη διανοητική απομόνωση και την καταβύθιση στον κόσμο που κρύβεται πίσω από τον καθρέφτη. Ακόμη κι έτσι ωστόσο, το δικαίωμα στην ανάγνωση, το οποίο είναι απολύτως συνδεδεμένο με το σκληρά ταξικά καθορισμένο δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο, είναι μία αναγκαία διανοητική διέξοδος σε περίπλοκους καιρούς.

Frederic Fajardie, *Sniper*, μτφρ: Γιάννης Καυκιάς, επιμέλεια: Τζ. Μπλανς, Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, 2024

Οι ελληνικές μεταφράσεις των μυθιστορημάτων του Μωρίς Αττία, του Πάκο Ιγνάσιο Τάιμπο ή του Ζαν Πατρίκ Μανσέτ έκαναν πολύ δημοφιλές το είδος του νέο-πολάρ στο εγχώριο αναγνωστικό κοινό. Ακόμη περισσότερο, το νέο-πολάρ ως λογοτεχνικό είδος που συνδυάζει την ατμόσφαιρα του νουάρ με τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτική ιστορία έγινε αγαπημένο – που για κάποιο λόγο προσλαμβάνεται ως ελαφρύ- καλοκαιρινό ανάγνωσμα των αριστερών. Ο Φαζαρντί, το ενδιαφέρον για τον οποίο ανανεώθηκε με τη μετάφραση της *Νύχτας των Παπουτσωμένων Γάτων* (μτφρ: Βασίλης Παπακριβόπουλος) από τις εκδόσεις Angelus Novus το 2016, έχει κερδίσει τη σταθερή του παρουσία στις αναγνώσεις του καλοκαιριού. Από τις Εκδόσεις των Συναδέλφων αυτή τη φορά, ο *Sniper* είναι ακόμη ένα ζουμερό βιβλίο της σειράς στην οποία πρωταγωνιστεί ο πολιτικά ριζοσπάστης επιθεωρητής Παντοβάνι. Ακόμη κι αν δεν είναι το πιο ωραίο βιβλίο της σειράς, ο *Sniper* ως λογοτεχνικός χαρακτήρας αλλά και ως σύμβολο παρασύρει τον πάντα αναστοχαστικό και διανοητικό ανήσυχο επιθεωρητή σε μια ακόμη περιπέτεια στην οποία οι σταθερές του απόψεις για τη βία και την ηθική της θα κλονιστούν.

Εντουαρ Λουί, *Αλλαγή: Μέθοδος*, μτφρ.: Στέλλα Ζουμπουλάκη, Αθήνα: Αντίποδες, 2024

Ο Εντουαρ Λουί είναι ένας από τους πιο επιδραστικούς και πολιτικά ανήσυχους συγγραφείς, που έχει αγκαλιαστεί ιδιαίτερα από ένα αρκετά μαζικό νεανικό αναγνωστικό κοινό με ριζοσπαστικές ιδέες για την κοινωνία, την πολιτική, το φύλο και την τάξη.

Στα κείμενα του διαβάζουμε τις επιρροές του Μπάλντουιν, της Σιμόν ντε Μπωβουάρ, του Μπουρντιέ και του Ντιντιέ Εριμπόν. Την ίδια στιγμή ωστόσο, το *auto-fiction* του Εντουαρ Λουί είναι συγκροτείται ως ένα εντελώς ξεχωριστό είδος λογοτεχνικής και πολιτικής έκφρασης. Ακόμη κι όταν γράφει για την προσωπική του διαδρομή –και με αφορμή πολύ προσωπικά γεγονότα– πετυχαίνει να δίνει μια σχεδόν οικουμενική διάσταση στην εμπειρία που περιγράφει. Στο πρόσφατο *Αλλαγή: Μέθοδος* (μτφρ. Στέλα Ζουμπουλάκη) που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αντίποδες όπως και όλα τα βιβλία του που έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά, ο Λουί μας αποκαλύπτει μια διαδικασία προσωπικής μεταμόρφωσης και της ανακατασκευής του εαυτού με έναν τρυφερό και συνάμα κριτικό τρόπο. Αν και το συγκεκριμένο κείμενο δεν έχει το αναλυτικό βάθος του *Ποιος σκότωσε τον πατέρα μου* (2020) αποτελεί ένα δείγμα μιας όλο και πιο ώριμης λογοτεχνικής φόρμας που πολιτικοποιεί το προσωπικό βίωμα εντάσσοντας το στη συλλογική λειτουργία.

Νταν Γεωργακάς, *Το δικό μου Ντιτρόιτ: μεγαλώνοντας ως έλληνας και αμερικάνος στην αυτοκινητούπολη*, μτφρ: Αναστασία Στεφανίδου, Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, 2016

Το βιβλίο του Νταν Γεωργακά, που κυκλοφόρησε πρώτη φορά στα αγγλικά το 2006, είναι μια ακόμη πολύτιμη συμβολή των Εκδόσεων των Συναδέλφων στις ελληνόγλωσσες εκδόσεις. Ο Γεωργακάς που έφυγε από τη ζωή το 2021 ήταν ιστορικός του εργατικού κινήματος, είχε διδάξει σε αρκετά αμερικάνικα πανεπιστήμια μεταξύ των οποίων είναι το Κολούμπια και το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, ενώ τα τελευταία χρόνια πριν τον θάνατο του διηύθυνε το Πρόγραμμα Ελληνοαμερικανικών σπουδών του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών. Έχει αφήσει ένα πολύπλευρο ερευνητικό και μελετητικό έργο που περιλαμβάνει τη μελέτη της ιστορίας των εργατικών αγώνων στη αυτοκινητοβιομηχανία του Ντιτρόιτ μέχρι μελέτες για τον λαϊκό ελληνικό κινηματογράφο και τους εθνικούς κινηματογράφους της Λατινικής Αμερικής. Στο «δικό του Ντιτρόιτ» ο Γεωργακάς, διαπραγματεύεται με μια πρωτοπρόσωπη προσιτή αφήγηση την έννοια της συγχωνεύμενης πολιτικά, πολιτισμικά και ταξικά ταυτότητας. Το κείμενο του Γεωργακά δεν είναι απλά μια ενδιαφέρουσα οπτική στην ιστορία της ελληνικής κοινότητας του Ντιτρόιτ – που είναι και αυτό –αλλά μια βαθύτερη ανάλυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διεργασιών που καθορίζουν τη δομή και τις ιεραρχήσεις σε μία φαινομενικά «πολυεθνική» κοινωνία. Το βιβλίο είναι γεμάτο ενδιαφέροντα πραγματολογικά στοιχεία για την εξέλιξη και τους μετασχηματισμούς της οικονομίας της «αυτοκινητουπόλης», ενώ αποκαλύπτει σημαντικές πλευρές της ζωής της κοινότητας της αντικουλτούρας της πόλης, των κινημάτων για τα πολιτικά δικαιώματα και της συναρπαστικής πολιτισμικής κληρονομιάς της Μότσαουν.

Jeffrey Eugenides, *Middlesex*, Farrar, Straus & Giroux, 2002.

Το βιβλίο έχει μεταφραστεί από την Άννα Παπασταύρου για τις εκδόσεις Πατάκη την ίδια χρονιά. Η ελληνική έκδοση συνοδεύεται από μια άστοχη περιγραφή του βιβλίου – που μάλλον αποτυπώνει την ανωριμότητα της αντίληψης για τα θέματα του φύλου και της ταυτότητας φύλου εκείνης της εποχής– χωρίς ωστόσο αυτό να αποτελεί άποψη για την ποιότητα της ελληνικής μετάφρασης. Το αγγλικό κείμενο είναι εξαιρετικά προσιτό και για όλους όσοι τα αγγλικά δεν είναι η μητρική γλώσσα.

Λόγω της βασικής του θεματικής το βιβλίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποκτά μια νέα σύνδεση με την επικαιρότητα μετά το περιστατικό με την Ιμανέ Κελίφ στους φετινούς Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι, την πολιτική εργαλειοποίηση που επιδίωξε η ακροδεξιά αλλά και των ακραιφνώς βιολογιστικών, ρατσιστικών και σχεδόν ευ-γονικών μεθόδων προσδιορισμού του φύλου στους Ολυμπιακούς Αγώνες και τους απελπιστικά ημι-μαθείς ή ωμά τρανσφοβικούς και ιντερσεξικφοβικούς διαλόγους στα κοινωνικά δίκτυα. Ο Ευγενίδης γεννημένος όπως ο Γεωργακάς στο Ντιτρόιτ -είναι εντυπωσιακό πόσα κοινά υπάρχουν μεταξύ των δύο συγγραφέων και των κειμένων- αφηγείται μια συναρπαστική μια διαγενεακή ιστορία μετανάστευσης και επαναδιαπραγμάτευσης της ταυτότητας - πολιτισμικής και έμφυλης-. Υβριδικό, όπως και η ταυτότητα του πρωτόπρωσωπου αφηγητή, το βιβλίο είναι ένα άθροισμα διαφορετικών λογοτεχνικών μορφών, που τελικά σου αφήνει μία γεύση μεγάλου αμερικάνικου μυθιστορήματος.

Δημήτρης Χριστόπουλος, Έλα να παίξουμε!, επιμέλεια: Αχιλλέας Τζιάλλας, Αθήνα: Το Ροδακίό 2023

Το διαγενεακό τραύμα και την κοινωνική καταγωγή της βίας με φόντο ένα κυκλαδίτικο νησί εξερευνά και το βιβλίο του Δημήτρη Χριστόπουλου *Έλα να παίξουμε*, το οποίο ήταν η έκπληξη στη φετινή μου συλλογή. Πρόκειται για μια φροντισμένη έκδοση από το Ροδακίό που επιμένει στο πολυτονικό σύστημα. Ο Δημήτρης Χριστόπουλος, φιλόλογος στο επάγγελμα, που για χρόνια έχει υπηρετήσει στο σχολείο της Σίφνου, μελετά ένα οικογενειακό δράμα με φόντο το σκληρό και συναρπαστικό συνάμα νησιωτικό τοπίο από την ιταλική κατοχή του νησιού μέχρι και τη δεκαετία του ενενήντα. Ταυτόχρονα, προσφέρει πλούσιες και τεκμηριωμένες περιγραφές της ζωής του νησιού πολύ πριν την εντατική ανάπτυξη της τουριστικής του οικονομίας.

Magali Le Huche, Ο Ρένος κάνει σινεμά, μτφρ: Ελένη Μπακογεώργου, Αθήνα: Πατάκης, 2023

Στην κατηγορία βιβλίων για μωρά και παιδιά, οι περιπέτειες του φιλόμουσου και φιλότεχνου σκύλου Ρένου κατέχουν δίκαια μια σταθερή θέση στην προσχολική βιβλιοθήκη. Το βιβλίο για το σινεμά είναι μια υπέροχη εισαγωγή στον κόσμο των κινηματογραφικών soundtrack και στη σημασία της μουσικής στην κινηματογραφική αφήγηση. Μικροί/ες και μεγάλοι/ες δώστε βάση και μην προσπερνάτε τον συνδυασμό εικόνας και ήχου.

Από το κείμενο αυτό απουσιάζει -ενόψει ξεχωριστού αφιερώματος που προετοιμάζεται στο Jacobin Greece- το πρόσφατο **Deep Fake** του Μάκη Μαλαφέκα (Αντίποδες, 2024) το οποίο πιάνει το νήμα της ζωής των διαρκών μικρών ή μεγαλύτερων ματαιώσεων του βασικού του ήρωα Μιχάλη Κρόκου (τον Κρόκο τον έχουμε συναντήσει και στη **Μεσακτή** (Μελάνι, 2020) και στο **Δε λες κουβέντα** (Μελάνι, 2018). Τέλος, ένα ακόμη σημαντικό βιβλίο που κυκλοφόρησε το 2024 και για το οποίο επιφυλάσσουμε ξεχωριστό αφιέρωμα είναι η **Ασήμαντη Λεπτομέρεια** της Αντάνια Σίμπλι (μτφρ. Ελένη Καπετανάκη, Πλήθος 2024) που είναι μια λογοτεχνική φωνή που αντιστέκεται στο απαρτχάιντ.

*Το παρόν κείμενο δεν είναι μια (εκπρόθεσμη μάλλον) λίστα προτάσεων ανάγνωσης για το καλοκαίρι

ή παρουσίασης τίτλων που κυκλοφόρησαν πρώτη φορά το φετινό καλοκαίρι.

*Τη δημοσίευση συνοδεύει η γνωστή φωτογραφία του Ανρι Καρτιέ Μπρεσόν που τραβήχτηκε στη Σίφνο το 1961.

Το *Καπλάνι στη Βιτρίνα* είναι ένα (ακόμη) αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα της Άλκης Ζέη, στο οποίο η συγγραφέας μοιράζεται συναρπαστικές αναμνήσεις από τα παιδικά καλοκαίρια της στη Σάμο όπου οι ξέγνοιαστες εικόνες συγχωνεύονται με την πολιτική αγωνία της επιβολής της δικτατορίας του Μεταξά το 1936.

Δείτε σχετικά με την μετατόπιση προς το νέο-πολάρ στο Γ. Καλαμπόκας, «Μια λογοτεχνία σημαδεμένη κοινωνικά: Οι κόσμοι του νουάρ», 03.10.2029, Marginalia, διαθέσιμο εδώ:

<https://marginalia.gr/arthro/mia-logotechnia-simademeni-koinonika-oi-kosmoi-toy-noyar/>

Η λογοτεχνία του Φαζαρντί είναι βαθύτατα επηρεασμένη από εκείνη του Μανσέτ. Ενδιαφέρον άρθρο με αφορμή το θάνατο του συγγραφέα στη Le Monde την πρωτομαγιά του 2008, Philippe Jean Catinchi, διαθέσιμο και ελεύθερα προσβάσιμο στα γαλλικά εδώ:

https://www.lemonde.fr/disparitions/article/2008/05/07/frederic-h-fajardie-auteur-de-romans-noirs-et-scenariste_1042051_3382.html

Μια ενδιαφέρουσα αναλυτική παρουσίαση του βιβλίου από τον Αντώνη Μπαλασόπουλο στη Θράκα (27.04.2024), διαθέσιμη εδώ:

<https://thraca.gr/2024/06/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%8C-%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CF%84%CF%81.html>